

การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ
ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร*

DEVELOPMENT OF PUBLIC UTILITY MANAGEMENT OF THE MONKS
AT KHLONG LAN DISTRICT IN KAMPHAENG PHET PROVINCE

พระครูปริชาตวิริยวิธาน (สิทธิชัย ปรีชาโน),
พระครูวชิรคุณพิพัฒน์ (อเนก คุณวุฒโต), นิกม ศรีราช
Phrakhrupreechawachirasit (Sitthichai Parichano),
Phrakhruwachirakhunphiphat (Anek Khunwuttho), Nigorn Sriraj
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: preecha8856@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.17) 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา และวุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีความคิดเห็น แตกต่างกัน

จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และ 3. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านการก่อสร้างและบูรณ ปฏิสังขรณ์เสนาสนะ คือ ขาดงบประมาณ และแหล่งทุนที่แน่นอน การดำเนินงานต้องพึ่งพาศรัทธาญาติโยม ทำให้ขาดความต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; งานสาธารณูปการ; พระสังฆาธิการ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To examine the level of Sangha public facility management of Sangha administrators at Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province; 2. To compare the opinions of Buddhist monks toward the development of Sangha public facilities management by Sangha administrators in Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province, classified according to personal factors; and 3. To investigate the problems, obstacles, and provide recommendations for the development of Sangha public facility management by Sangha administrators at Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. In addition, qualitative research was conducted by collecting data from nine key informants who were monks or related individuals and analyzed by descriptive content interpretation.

Findings were as follows: 1. The overall opinion level of Buddhist monks regarding the development of Sangha public facilities management by Sangha administrators at Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province, was found to be at a high level ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.17). 2. The results of comparing monks' opinions on the development of Sangha public facilities management by Sangha administrators at Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province, classified by personal factors, revealed that monks with different ages, years of ordination, and levels of general education did not differ significantly in their opinions. Thus, the research hypothesis was rejected. However, monks with different levels of Dhamma studies, Nak Dham education, showed statistically significant differences in their opinions, leading to the acceptance of the research hypothesis; and 3. The study of problems, obstacles, and

suggestions concerning the development of Sangha public facilities management by Sangha administrators at Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province, were found that, in terms of construction and renovation of monastic buildings, there was a lack of sufficient budget and reliable funding sources. The operations mainly depended on laypeople's donations resulted in discontinuity and inconsistency in the implementation.

Keywords: Management; Public Utility Work; Monastic Leader

บทนำ

ในภาวะการณปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่ไร้พรมแดน ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การสื่อสารของประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์จึงทำให้มีความเติบโตทางด้าน วัตถุอย่างต่อเนืองและรวดเร็ว ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบทท้องถิ่น มีการแข่งขันกันสูงทุก ระดับอาชีพ เนื่องจากการพัฒนาทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะสถาบันศาสนานั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง ความสำคัญอย่างยิ่ง (พระอภิการวสันต์ ติสฺสโร, 2565)

ในสมัยพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วได้เสด็จไปยังเมืองราชคฤห์ เพื่อโปรดพระเจ้าพิมพิสารตามที่ได้ทรงสัญญาไว้ เมื่อคราวที่ทรงเสด็จออกผนวชใหม่ เมื่อพระเจ้าพิมพิสารพร้อม ด้วยข้าราชการบริพารได้ทรงเข้าไปเฝ้า หลังจากทรงสดับธรรมแล้ว ทรงเลื่อมใสและได้ทรงดำริว่า พระราชาอุทยานเวฬุวันของเรานี้แลไม่ไกลไม่ไกลจากบ้านนัก สะดวกด้วยการคมนาคมควรเป็นที่ ประชาชนผู้ประสงค์จะฟังเข้าเฝ้าได้ กลางวันไม่ พลุกพล่านกลางคืนเงียบสงัดจากเสียง ไม่กึกก้อง ควรเป็นที่ ประกอบกิจของผู้ต้องการ ที่สงัด และควรเป็นที่ หลีกเร้นอยู่ตามสมณวิสัย พระเจ้าพิมพิสารจึงได้ถวายพระราชอุทยาน แห่งนี้ เป็นวัดในพระพุทธศาสนาแห่งแรกหลังจากได้สดับพระธรรมเทศนา (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต, 2554)

จากที่กล่าวข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาการบริหารจัดการ งานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นงาน หนึ่งของเจ้าอาวาส ในงาน 6 ด้าน ดำเนินการวิจัยอยู่ก็จะทำให้ทางคณะสงฆ์ได้ดำเนินการ พัฒนาให้มีความเจริญยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะการพัฒนา การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 285 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 167 รูป จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้ 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 2. พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะตำบล และ 3. พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires)
- 3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ 1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาร

ลงกรณราชวิทยาลัย ถึงเจ้าคณะอำเภอคลองลาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ 2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับพระสงฆ์ในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 167 ชุด และ 3. นำข้อมูลดิบที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีแบบ Stepwise เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัวซึ่งส่งผล มาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1.ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร	ระดับการปฏิบัติ		
	(\bar{X})	S.D.	แปลผล
1 ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ	3.85	0.25	มาก
2 ด้านการพัฒนาวัด	3.83	0.28	มาก
3 ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด	3.82	0.41	มาก
ภาพรวม	3.83	0.17	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.17) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.25) ด้านการ

พัฒนาวัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.28) ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.17)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t/ F	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	อายุ	0.361	0.698		✓
2	พรรษา	0.550	0.649		✓
3	วุฒิการศึกษาสามัญ	1.090	0.338		✓
4	วุฒิการศึกษานักธรรม	4.688	0.004**	✓	

จากตารางที่ 2 พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ มีพรรษา มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 1. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ปัญหา อุปสรรค คือ ขาดงบประมาณและผู้เชี่ยวชาญในการบูรณปฏิสังขรณ์ ทำให้การก่อสร้างและบูรณะไม่เป็นไปตามแผนและล่าช้า ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้าง-บูรณะ พร้อมสร้างความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานรัฐ และเอกชน เพื่อระดมงบประมาณและแรงสนับสนุน 2. ด้านการพัฒนาวัด ปัญหาและอุปสรรค คือ การพัฒนาวัดขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบและการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้การพัฒนาไม่ต่อเนื่องและไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม ข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน ทั้งด้านศีลธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดระบบข้อมูลและทะเบียนศาสนสมบัติที่ทันสมัย โปร่งใส และเป็นมาตรฐาน ทำให้เสี่ยงต่อการสูญหายหรือใช้ทรัพย์สิน

ไม่คุ้มค่าข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดทำฐานข้อมูลและทะเบียนศาสนสมบัติกลาง พร้อมอบรมพระสังฆาธิการด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า พระสงฆ์จะมีช่วงอายุที่แตกต่างกัน ก็ไม่ได้ส่งผลต่อความคิดเห็นในการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูประทีปวัชรภรณ์ (วิเชียร ปญญาทีโป) และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกการบริหารจัดการอิทธิภรณ์ของคณะสงฆ์อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีเพศมีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดชาวเหนือ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระอุกฤษ อุทาโน (เกตุแก้ว) และคณะ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดชาวเหนือ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดชาวเหนือ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ พบว่าไม่แตกต่างกันทุกด้านซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ขาดงบประมาณและระบบการจัดการที่มีมาตรฐาน ทำให้การก่อสร้าง บูรณปฏิสังขรณ์ การพัฒนาวัด และการดูแลศาสนสมบัติไม่ต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง ส่วนข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า วัดขาดการวางแผนล่วงหน้าในการพัฒนาวัด ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนในการ

พัฒนาวัด ดังนั้น วัดจึงควรจัดทำแผนการบริหารจัดการเชิงระบบโดยมีส่วนร่วมจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการด้านการบริหารและการจัดการทรัพยากร เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระดำรงค์ สุปญโญ (ธฺระวงค์) และคณะ (2567) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า วัดขาดการวางแผนผังของวัด การสร้างถาวรวัตถุที่เหมาะสม ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีการเงินของวัด ขาดการวางแผนล่วงหน้าในการพัฒนาวัด ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ในการพัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ และข้อเสนอแนะ ได้แก่ วัดควรมีการวางแผนผังของวัด ในการสร้างถาวรวัตถุที่เหมาะสม วัดควรมีการขอความร่วมมือกับองค์กร หรือหน่วยงานที่สามารถช่วยเหลือให้ความรู้ความเข้าใจกับพระภิกษุ หรือบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดทำบัญชีการเงินของวัด ควรมีการวางแผนล่วงหน้าในการพัฒนาวัด มีการประชาสัมพันธ์ และหาความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ในการพัฒนาวัด และควรมีการพัฒนาพระภิกษุในวัดให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้เป็นองค์ความรู้ใหม่และสามารถนำไปใช้ได้จริง ดังนี้

1. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ

1.1 ได้องค์ความรู้ว่า การก่อสร้างและบูรณะต้องอาศัยทั้งงบประมาณ ความเชี่ยวชาญ และการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2 การมีแผนแม่บทและเครือข่ายความร่วมมือจะช่วยให้การพัฒนาางานก่อสร้าง-บูรณะเป็นระบบและยั่งยืน

2. ด้านการพัฒนาวัด

2.1 วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทั้งกายภาพ จิตใจ และสังคม แต่ต้องการการบริหารจัดการที่มีส่วนร่วมเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชน

2.2 การดึงเยาวชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยให้วัดพัฒนาต่อเนื่อง และกลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของท้องถิ่น

3. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

3.1 การจัดการศาสนสมบัติต้องใช้ระบบข้อมูลที่ชัดเจนและทันสมัย เพื่อป้องกันการสูญหายและสร้างความโปร่งใส

3.2 การเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมายและการบริหารทรัพย์สินให้แก่พระสงฆ์ฆาติการ จะช่วยยกระดับมาตรฐานการจัดการวัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานพระพุทธศาสนา ร่วมกับคณะสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวัด ครอบคลุมการก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์ การพัฒนาวัด และการจัดการศาสนสมบัติ

2. สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรกำหนดนโยบายให้วัด ชุมชน ภาครัฐ และเอกชน ร่วมกันสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ เพื่อยกระดับการพัฒนาวัดอย่างยั่งยืน

3. พระสงฆ์ฆาติการควรจัดอบรมและพัฒนาพระสงฆ์ฆาติการด้านการบริหารจัดการ การเงิน กฎหมาย การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

4. สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรสร้างระบบฐานข้อมูลศาสนสมบัติและงานสาธารณูปการที่เป็นมาตรฐาน และผลักดันนโยบายการจัดทำทะเบียนศาสนสมบัติกลางแบบดิจิทัล เพื่อความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ยกย่องบทบาทวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน

5. สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมให้วัดเป็นพื้นที่บูรณาการกิจกรรมด้าน ศิลธรรม การศึกษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ พระสังฆาธิการควรร่วมกับ คณะกรรมการวัดและชุมชน จัดทำแผนการก่อสร้าง บูรณะเป็นลำดับขั้น พร้อมกำหนด งบประมาณ แหล่งเงินทุน และระยะเวลาให้ชัดเจน

2. ด้านการพัฒนาวัด พระสังฆาธิการควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เช่น โครงการวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จัดอาสาพัฒนาวัด และกิจกรรม เยียวชนสัมพันธ์ เพื่อให้วัดมีบทบาททั้งทางศาสนาและสังคม

3. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พระสังฆาธิการควรจัดทำ ทะเบียนศาสนสมบัติประจำวัด อย่างเป็นระบบ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบันทึก เพื่อติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลต่อคณะกรรมการวัดและชุมชนอย่างโปร่งใส

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารงานด้านอื่น ๆ เฉพาะด้านไป เช่น ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นต้น

2. ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาและประยุกต์ใช้จริงกับพระสังฆาธิการในการ บริหารงานสาธารณูปการทุกระดับ เพื่อความมั่นคง ยั่งยืนของพระพุทธศาสนาสืบไป

3. ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนางานด้านสาธารณูปการให้สมบูรณ์ ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- พระครูประทีปวัชรารมณ์ (วิเชียร ปลูกญาทีโป) และคณะ. (2565). กลไกการบริหารจัดการ อธิกรณ์ของคณะสงฆ์อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(2), 194–208.
- พระดำรงค์ สุบุญญ (ธนะวงศ์) และคณะ. (2567). การจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *วารสารบวรสหการศึกษาและ มนุษยสังคมศาสตร์*, 5(2), 188–202.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2554). *การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระอธิการวสันต์ ติสฺสโร. (2565). การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล ของเจ้าอาวาสในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารสหวิทยาการ นวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(2), R11-R23.

- พระอุกฤษ อุทาโน (เกตุแก้ว) และคณะ. (2567). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดชาวเหนือ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. *วารสารบรรณการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์*, 5(3), 442–453.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร. (2564). *ข้อมูลวัด จังหวัดกำแพงเพชร*. กำแพงเพชร: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.